

SVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AÑO) XLV (39)

Štev. (No.) 43

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

30. oktobra 1986

Pot iz socializma

Prišla mi je v roke drobna knjižica kot šesti zvezek občasne publikacije Svobodna Slovenija v Buenos Airesu. Naslov knjižice se glasi: Pot iz socializma, napisal pa je njeno vsebino priznani slovenski gospodarstvenik, sociolog in kulturni delavec širokega znanja dr. Marko Kremžar.

V knjižici obravnavani socializem zajema široko polje raznih socializmov, od njegovega ekstrema v komunizmu prek zmernejšega z Marxovo teorijo prepojenega gospodarskega socializma do močno po svetu razširjenega demokratičnega socializma (imenovanega socialna demokracija), ki je porinil med staro šaro marksistične ideje o zgodovinski nujnosti uvedbe Marxove verzije socialne ureditve in prilagoditvi ekonomske dejavnosti takšni ureditvi tudi silo. Ta zvrst socializma je zavrgel tudi marksistično normo življenjskega ateizma in se proglasil v tem oziru za nevtralnega. Vendar je pridržal v praksi nauk, da je družba pod poedinim človekom, kakor tudi načelo o prednosti javnega (državnega) lastništva proizvodnih sredstev in o socializaciji gospodarskih ustanov, ter po svetovnem nazoru materialistično vrednotenje življenja.

V tem se razlikuje od krščanskega socialnega nauka (Rerum novarum papeža Leona XIII.), ki te elemente demokratičnega socializma od klanja in predlaga reševanje socialnih problemov na osnovi Kristusovega nauka o absolutni primarnosti človekove osebe pred vsem drugim in o transcendentni naravi človeške duše.

Rekli smo, da išče slovenski gospodarstveni in socialni znanstvenik dr. Kremžar v svoji knjižici pot iz socializma. Pot — kam? Vsaka pot nekam drži, nekam pelje, kam naj vodi pot iz danes tako mogočnega socializma na svetu? V kakšen drugačen socialno-gospodarski sistem? Spontan in poceni odgovor bi se glasil: V kapitalizmu. Že res, da je kapitalizem drugi, nasprotni pol človeškega sožitja na tem svetu in nesporni oče današnjega socializma. Vendar odgovor na vprašanje ni tako preprost in enostaven. Kakor je na svetu več vrst socializma, kakor smo zgoraj na kratko pokazali, tako velja isto za kapitalizem.

Klasični kapitalizem je nastal iz preživelega sistema fevdalne družbe, iz katerega si je človeštvo želelo z večjo splošno in osebno svobodo. Toda fevdalnega gospoda je zamenjal kapitalistični magnat, ki je bolj od svojega fevdalnega prednika skušal iztisniti kri in znoj iz ubogetega delovnega človeka. Široke ljudske plasti so si v tej situaciji nekoliko skušale pomagati s svobodnimi poklici raznega obrtnišтва in se združevali v tako imenovanih cehih, a probaj denarnega gospodarstva je bil dovolj močan, da je kapitalist dirigiral socialno in gospodarsko življenje tedanje dobe.

Kapitalizem je izrastek človekovega stremeljenja po svobodi, široki svobodi na vseh sektorjih življenja in delovanja. Veljalo je to tudi in zlasti za popolno, od nobenih norm, ukrepov ali sil ovirano svobodo v gospodarstvu, to pa je vodilo v novo, denarno suženjstvo delovnega človeka, ki je v mnogih primerih bilo hujske od fevdalnega tlačanstva. Tako komaj vzdržno ekonomsko stanje, ki je trajalo stoletja, je rodilo socialno nevzdržne posledice in je kričalo po spremembi. Človeštvo je iskalo izhoda v socializmu in komunizmu, kateremu je Karl Marx dal konkretno obliko in vsebino. Kakor se je klasični kapitalizem gibal v ekstremnih oblikah, tako je ekstremna tudi Marxova doktrina, ki se je v konkretni funkciji začela z boljševiško revolucijo v Rusiji l. 1917 in je zajela že prav znaten del človeštva.

Zajela je tudi našo domovino Slovenijo. Iskanje poti iz tega z revolucijo in nasiljem uvedenega sistema je zatorej zelo aktualna zadeva, ki bi bilo prav, ko bi bila v mislih in prizadevanjih vsakega narodno zavednega slovenskega človeka. A jasno je, da pot ne more držati nazaj v kleščke popolnoma svobodnega kapitalizma, ki se je itak pod pritiskom zgodovinskega razvoja gospodarske znanosti preživel in postaja v drugačni obliki in funkciji bolj in bolj uporaben in koristen v atmosferi današnje svobodne miselnosti na vseh področjih človekovega udejstvovanja. Najti in uvesti je le treba pravo mero in obliko kapitalističnega sistema v svobodnem gospodarstvu.

L. P.

(Am. domovina, 26. sept.)

30 let od vstaje na Madžarskem

Pred 30 leti je v Budimpešti 23. oktobra 1956 izbruhnila vstaja, v kateri so se Madžari uprli Sovjetski zvezi in njeni okupaciji. Vlada, ki je sicer ostala komunistična, se je vsaj deloma odprla na Zahod, a so jo sovjetske čete v nekaj tednih pogazile. Študentje in delavci, intelektualci in meščani, vsi so se uprli in zahtevali demokracijo ter da se sovjetske čete umaknejo iz države. Tedaj pa je 200.000 tisoč sovjetskih vojakov pod okriljem težkih tankov 4. novembra vdrlo na Madžarsko in v krvi zadušilo vstajo — protirevolucijo, kot so dejali. Tedaj je padlo nad 3.000 upornikov, več stotin je bilo usmrčenih ali deportiranih. Predsednik vlade Imre Nagy je bil obsojen na smrt, na oblast pa je prišel Janos Kadar, ki je še danes vodja madžarske partije. Zahodni demokrati so samo gledali to morijo, a na pomoč niso priskočili.

Sedaj je ob 30-letnici te vstaje 122 oporečnikov z Madžarske, Češkoslovaške, Vzhodne Nemčije in Poljske naslovilo svetu poslanico. V tem prvem skupnem dokumentu oporečnikov iz vzhodnih zaslužjenih držav podpirajo borbo za bolj svobodno življenje svojih dežel ter da je upor pred 30 leti pokazal, da „madžarsko ljudstvo hoče svobodo, demokracijo in nevtralnost“.

Primerjajo med seboj razne take upore in kažejo, da „so bili madžar-

ska revolucija, kakor tudi vstaja v Vzhodnem Berlinu, praška pomlad in poljska Solidarnosc zatrti ali po sovjetski intervenciji ali po notranji vojaški prisili.“

Oporečniki izjavljajo, da „je cilj njihove borbe politična demokracija, pluralizem, miroljubna združitev Evrope in njena demokratična integracija.“

Podpisani so najbolj znani predstavniki madžarske „demokratične opozicije“, podpisniki češkoslovaške Karte 77 in nekateri člani poljske Solidarnosti in KOR (pač pa ne Lech Walensa).

Ta poslanica svetu, ki je izšla v nemškem Der Spiegel, nam spet predstavi žalostno usodo Vzhodne Evrope in brezobzirno nasilje Sovjetske zveze. Upajmo, da bo ta klic po svoje pripomogel, da bodo tlačena ljudstva izza Železne zavese vsaj za korak bliže svobodi in demokraciji.

Mogoče ne veste, da...

— da so se sorodniki pokojnega pisatelja Narteja Velikonje, ki je bil ustreljen v prvih povojnih mesecih v Kamniški Bistrici, obrnili na predsednika SZDL Franca Šetince, da bi dovolil prekop pokojnika...

MLADIKA, Trst 5/6, 1986

Kardinal Kuharič v Slovenski hiši

Iz hrvaških kakor tudi iz argentinskih časopisov je bilo možno izvedeti, da je prejšnji teden obiskal svojo hrvaške rojake v Argentini zagrebški nadškof kardinal Franjo Kuharič, ki je tudi predsednik jugoslovanske škofovske konference.

Ker je v Argentini velika hrvaška skupnost, je bil kardinal zelo zaposlen, vendar je našel priložnost, da je obiskal Slovence in sicer v Slovenski hiši v sredo, 22. oktobra. Ker smo za obisk zvedeli le nekaj ur prej, se je lahko zbrala samo manjša skupina Slovencev, duhovnikov in predstavnikov naše srenje.

Kardinal Kuharič je prišel v Slovensko hišo v spremstvu msgr. Vladimira Stankovića, ki skrbi za versko življenje hrvaških izseljencev, ter delegata v Argentini p. Lina Pedišića OFM, velikega prijatelja pok. msgr. Oreharja.

Sprejel jih je slovenski delegat dr. Alojzij Starc, ki je kardinala najprej popeljal v cerkev Marije Pomagaj pozdravit Kristusa v tabernaklju. Nato mu je predstavil zbrane Slovence ter mu pozneje razkazal cerkev, šolske prostore, dvorano kakor tudi pisarniške sobe. Kardinal Kuharič je ob obisku v knjižnici Zedinjene Slovenije tej tudi daroval zanimivo knjigo o Zagrebu.

Nato se je mala družba skupaj z gosti podala v obednico Slovenske hiše.

Tam je kardinala nagovoril delegat slovenskih duhovnikov dr. Alojzij Starc, ki mu je v kratkih besedah orisal naše versko delovanje. Med drugim je dejal:

„Nedeljo za nedeljo se zbiramo pri slovenskih mašah. Povezujejo nas naši Domovi, organizacije, šole in tisk. V Argentini deluje 65 slovenskih duhovnikov, od teh 14 v večji ali manjši meri med Slovenci. Iz naše skupnosti je izšlo v teh 40 letih okrog 80 duhovnikov.“

Vaše nadpastirsko delo z zanimanjem in molitvijo spremljamo. Zahvaljujemo se vam za junaško pričevanje in za modro vodenje krajevne Cerkev ter za vso vašo ljubezen do bratov in sestra po svetu. Pri vašem odgovornem delu vam želimo mnogo božjega blagoslova. Vsem vašim škofom in vsem vernikom ponese pozdrave, predvsem pa sporočite naše dobre želje ljubljanskiemu metropolitu dr. Alojziju Šuštarju in vsem slovenskim škofom in vernikom.“

Kardinal Kuharič se je nato zahvalil pozdravu in naslovil nekaj misli zbranim Slovencem.

Najprej je omenil, da je v Argentino prišel naravnost iz Stične. Tam se je namreč prvokrat sestala v Sloveniji jugoslovanska škofovska konferenca, ki je zelo složna, čeprav so v njej Slovenci, Hrvati, Albanci, Ukrajinci in Madžari, in v njej vladajo topli medsebojni odnosi.

Kardinal je dejal, da vedno, kadar obiskuje Hrvate po svetu, mimogrede tudi obišče Slovence, da jim izkaže bratsko ljubezen in da vidi, kako Cerkev tako doma kot v tujini živi v duhu vere.

DELEŽ SLOVENIJE V JUGOSLOVANSKEM GOSPODARSTVU

Od vseh delavcev v Jugoslaviji jih je v Sloveniji zaposlenih 13%. Ti so ustvarili 17,4% celotnega državnega prihodka. Še bolj pomembne so naslednje številke: Slovenija je izvozila 20% vsega jugoslovanskega izvoza, uvozila pa je 17,2% blaga vsega jugoslovanskega uvoza. Navedene številke veljajo za prvo polovico letošnjega leta. Pri tem moramo imeti pred očmi dejstvo, da je v Sloveniji le 9% vsega jugoslovanskega prebivalstva.

Nato je čestital Slovencem v Argentini, da smo zgradili svoj center, kajti v identiteti človeka spada tudi njegova pripadnost tako družini kakor tudi narodu s svojim jezikom in zgodovino, in tudi pripadnost Cerkvi, v katero vstopimo pri krstu in ki nas povezuje preko vseh časov in narodov. S tem vztrajanjem pri svoji identiteti obogatimo tudi Argentino pa svojo kulturo in nekaj dajemo od svojega kulturnega bogastva.

Nato je kardinal Kuharič izpodbil vse naše sonarodnjake, naj ohranjajo svoj jezik, kulturo, vero, ki oplemeniti tudi umetnost in znanost. Poudaril je, da so velik božji dar naši tukajšnji duhovniki, ki ohranjajo zvezo med človekom in božjim.

Nato je razmišljal o krizi vrednot, to je vsega tistega, kar človeka naredi res človeka. To so vrednote vere, upanja in ljubezni, moralnih principov. Zato je treba govoriti mladim na vprašanje, kaj je resnica: Ohranjati božjo besedo, vero pradedov in Cerkev in iz teh graditi svoje življenje.

Za primer je omenil slovensko Stično, kjer so se pred kratkim zbrali mladi, ter njih romanja na Brezje. Ti mladi iščejo vero, iščejo smisel življenja. In ker se opredelijo za Kristusa, po njem tudi hočejo živeti. Ti so temelj, bodočnost Cerkve in naroda. Ti mladi so zelo navzani na češčenje Device Marije: Pripravljajo se še v Sloveniji evharistični kongres, da se vcepi v srca mladih vsa sveta dediščina.

Opozoril je tudi, da se mora človek vedno zavedati svoje velične in biti vedno koristen član družbe. V tujem svetu mora vedno ohraniti prave vrednote. K temu služi Slovenska hiša, naše ustanove, srednje

šole, kulturna in verska predavanja.

Poudaril je, da smo tudi Slovenci v tujini predstavniki svojega naroda, da drugi po nas spoznavajo slovenski narod. Tudi narod doma želi, da ga zunaj predstavljamo z vso svojo poštenostjo in vernostjo.

„Zato se zatekajte k materi, k Mariji Pomagaj. Naj vam ona pomaga, da skupaj delujete v slogi in da prenesete na mladino svojo zgodovino in svoje slovenstvo.“

Vsi navdušeni so zbrani predstavniki s ploskanjem izrazili odobravanje in zahvalo za kardinalove bodrilne in globoke besede.

Predsednik Zedinjene Slovenije Lojze Rezelj se je nato v imenu vseh Slovencev zahvalil nadškofu in poudaril, da nas družiti vera v Boga, zaupanje v božjo previdnost in medsebojna ljubezen, nato pa mu je izročil darilo, plaketu sv. bratov Cirila in Metoda, delo akad. kip. Franceta Ahčina, s kratkim posvetilom v spomin na obisk.

Posebej je zagrebškega nadškofa pozdravila tudi skupina mladih, ki je tedaj ravno imela vajo na odru; ti so mu tudi zapeli v pozdrav pesmi Slovenija v svetu in Mladinska himna, vsi — tudi gostje — pa smo zapeli Marija skoz življenje.

Še malo časa smo ostali v prijetnem pogovoru ob zakuski, nato pa so se morali visoki gosti posloviti. Pred odhodom je kardinal še blagoslovil Slovensko hišo in vse tukajšnje Slovence. In za odhod nam je zaklical: Ostanite v miru!

In tudi mi kličemo kardinalu, ki nam je v kratkih urah postal s svojo preprostostjo in prijaznostjo prijatelj, v imenu vseh Slovencev, ki živimo v Argentini:

Hvala vam; in Bog z vami!

Bo zmagala trma?

Kot smo že poročali, se je letos bil hud boj v Jugoslaviji, kdo bo novi predsednik pisateljskega društva. Srbija, na kateri je letos vrsta, je predložila za kandidata Bulatovića, ki pa je zaradi svojih velikosrbskih, centralistično jugoslovanskih in zaničljivih izražanj postal skrajno neprijateljen in so ga zavrnili tako Slovenci kot Hrvati, Kosovci ter Črnogorci — zanj pa so se izjavile Srbija, Vojvodina, Makedonija in Bosna. Remi pozicija!

Književniki so se zmenili, da bodo nove volitve proti koncu leta. In Srbi so takoj spet kandidirali — s podporo srbske partije — Miodraga Bulatovića.

Kaj sedaj? Pred mesecem dni sta se izjavili slovensko in hrvaško pi-

sateljsko društvo, da niti ne bosta sklicali kakega svojega občnega zбора za debato, ampak vztrajata pri svojih prejšnjih odločbah in zavrata predlaganega. Sedaj pa je vmes prišlo — ne vemo kaj, pritisk, obljube, partija — in je črnogorsko društvo spremenilo svoje mnenje ter se izreklo za Bulatovića.

Kaj bo sedaj na volitvah? 3 proti 5?

In če bo Bulatović izvoljen, kaj bodo storili Slovenci? Dosedaj so zatrjevali, tako posamezniki kot društvo, da jim Bulatović županil ne bo! In za kaj se bo odločila slovenska partija? Proti srbski ali jugoslovanski?

Kmalu bodo volitve...

SLOVENC V ŠPANSKI DRŽAVLJANSKI VOJNI

Letošnjega julija je preteklo 50 let od pričetka španske državljanske vojne. Trajala je do konca marca leta 1939, to je polna tri leta. Špansko ljudstvo je v tem času silno trpelo in kakor čitamo, se rane — zadobljene v tem času — še niso povsem zacelile. V republikanskih vrstah se je borilo tudi okrog 35.000 tujih prostovoljcev, ki so prišli iz mnogih drugih držav. Veliko jih je bilo ranjenih, padlo pa jih je čez 13.000. Zanimivo je vedeti, da se je v teh mednarodnih brigadah borilo tudi nad 1.600 Jugoslovancev, od katerih je več kot polovica padla. Okrog 500 preživelih jugoslovanskih vojakov je skoro tri leta bivalo v francoskih koncentracijskih taboriščih, kamor so se umaknili skupaj s španskimi republikanci, potem ko so Francove čete prevzele oblast. Španski borci — tako se imenujejo Jugoslavlani, ki so se vojskovali v Španiji — so bili med najbolj bojevitimi in odločnimi vojščaki. Ob

nemškem napadu na Jugoslavijo pa so pobegnili iz Francije in se vrnili v domovino. Tu so se pridružili partizanom in so veljali za najbolj energične in nestrpne organizatorje OF in revolucije. Ob koncu druge svetovne vojne so bili vsi štirje poveljniki partizanske vojske španski borci.

V vrstah le-teh je pa bilo tudi okrog 500 Slovencev, od katerih je na španskih tleh padlo skoraj polovico. Tisti, ki so se vrnili domov, so se v veliki večini pridružili partizanom. Jugoslovanske komunistične oblasti so 59 španskih borcev proglasili za „narodne heroje“. Med njimi je sedem Slovencev in sicer so to: Franc Rozman-Stane, Miha Pintar-Toledo, Stane Bobnar, Aleš Bebler-Primož, Dušan Kveder-Tomaž, Jože Gregorič in Stane Semič-Daki. Nam, ki smo preživeli v domovini komunistično revolucijo, so ta imena bridko znana.

P. D-ova

Slovinci na sv. Višarjah

Stara slovenska božja pot na Sv. Višarjah je spet dobila za svojega skrbnika Slovence. Odkar se je prejšnji žabniški župnik Mario Černet ponesrečil, je upravljal župnijo in božjo pot Mario Gorup, župnik iz Ukev. Slovinci smo se trudili, da bi dobili na to mesto spet našega rojaka, ki bi lahko tako ne samo skrbel, ampak tudi pospeševal romanja iz vseh treh dežel, ki se zgodovinsko spajajo na tej točki: Koroške, Furlanije in Slovenije.

Končno je upanje obrodilo svoj sad. 6. julija je videmski nadškof msgr. Alfredo Battisti predstavil v Žabnicah (kamor spadajo sv. Višarje) novega župnika, ki je frančiškan p. **Božidar Rompler**. Oskrbo te župnije in božje poti je odslej prepustil nadškof frančiškanskemu redu iz Ljubljane, ki je v preteklosti že skrbel zanjo. Prvič so prišli tja leta 1905 in ostali do leta 1924.

Staro izročilo pripoveduje, da je leta 1360 neki pastir iz Žabnic iskal izgubljene ovce. Našel jih je na vrhu Višarj, klečeče okoli brinovnega grma. Začuden pastir je zagledal v grmu lep lesen kip Marije z Jezusom. Kip je nesel župniku v Žabnice, a naslednji dan je bil kip ponovno na Višarjah. O vsem tem je župnik obvestil patriarha v Ogleju, ta pa je ukazal, naj na kraju, kjer so našli kip, sezidajo kapelico.

Leta 1916 so se Višarje znašle v bojni črti. Zažigalna raketa je zadela hiše pod cerkvijo in ogenj je zajel tudi cerkev. Marijin kip so malo prej odnesli v Žabnice, potem pa je romal po raznih krajih. Zavetje je našel v Beljaku, Celovcu, Dravogradu in Mariboru. V obnovljeno svetišče se je vrnil 1925. Tudi med drugo svetovno vojno je bilo svetišče zaprto, in sicer od leta 1943.

SREDIŠČE MLADIH VSEH NARODNOSTI

V celovškem verskem tedniku Ne-

delji je 17. avgusta bil objavljen pogovor s slovenskim izseljenskim duhovnikom v Belgiji Vinkom Žakljem, ki je nekajkrat obiskal Argentino, in ki ima velike načrte s to božjo potjo. Naj navedemo nekaj glavnih njegovih misli, s katerimi skuša prodreti v veliko Evropo in s katerimi bi lahko tudi Slovinci pomagali pri združevanju starega kontinenta.

„Višarje morajo postati ljudem pojem in kraj, kjer se doživlja in uredničuje Evropa v malem. Višarje lahko postanejo za Slovence odprto okno v svet. Tu bomo Slovinci lahko seznanjali druge zavedne kristjane Zahoda s svojim bivanjem in življenjem. ... „Treba je zbrati mladino, ki se zaveda svoje identitete in krščanskega poslanstva. Ustvariti je treba kraj, kjer se bodo Slovinci srečali z ljudmi drugih evropskih narodnosti.“

Za tako središče našeste g. Vinko več razlogov. Najprej je potrebno, da bi na Višarjah sprejemali mladino in da bi se ta tu počutila doma. „Tudi moramo slovenski kristjani nujno pristaviti svoj „piskerček“, ko se Evropa vedno bolj združuje. S tem, da povabimo odgovorne ljudi drugih narodnosti na Višarje ob tromeji germanskega, romanskega in slovenskega sveta, imamo edinstveno priliko, da jih opozorimo na naše specifično slovenske probleme. Slovinci potrebujemo zaveznike in to med zavzetimi kristjani zahodne Evrope.“

Bog daj, da bi se ti načrti lahko uresničili, za zdaj pa vabimo vse Slovence, ki se mude v Evropi, da tudi pomorejo na to staro slovensko Marijino božjo pot.

Za zdaj na Sv. Višarje ne vozi žičnica, ker še vedno delajo novo. Kdor se odloči za romanje, mora iti peš. Kljub temu je na Sv. Višarjah sveta maša vsako nedeljo in praznik ob 12. uri.

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

Tone Mizerit

Zanimivo je slediti nihanju politike radikalne vlade na različnih področjih, tako v notranji, kot v zunanji politiki. Posamezni koraki, ki si jih večkrat ne moremo razložiti, so vedno podzveti v sklopu nujnih potreb najsibo na gospodarskem ali političnem polju. Ni še ponehal odmev Alfonsinovega potovanja v Sovjetsko zvezo in na Kubo, ko je bil že napovedan obisk v ZDA v sredini meseca novembra. Obisk severnoameriškega velikanja, in sestanek, ki ga organizirajo s predsednikom Reaganom, bi na prvi pogled morda izgledal kot protiutež ljubimkanju s komunističnim blokom. Čeprav ima tudi nekoliko te vsebine, v veliki meri odgovarja argentinskim zunanjim finančnim težavam in poizkušnji, da dobi nov dotok ameriških kapitalov, ki se doslej Argentini spretno umikajo.

VRAG IN ŽEGNANA VODA

Temu umikanju se ni čuditi. Noben človek v današnjem svetu, ki se posveča financam in trgovini, ne bo delal iz dobroteljskih namenov. Tega ne pričakujemo ne na vzhodu, ne na zahodu. Moderna podjetja imajo svoja pravila. Če od dobička odrinejo kako drobtino za dobroteljske namene, je druga stvar. Toda operativni zakon je le eden: uspešnost in dobičkarstvo.

Težko pa je biti uspešen v neredu. Nered je za kapitale, kar je žegnana voda za hudiča. Zato vidimo, da vsak načrt za razmah, vsak poizkus rasti, vsaka težnja reaktivacije hitro propade, ker so za vse to potrebne investicije; teh pa ni, ne od zunaj, ne od znotraj. Od znotraj jih ni, ker so se mnogi podjetniki naveščali napora, ki ne rodi sadov, in se raje vržejo v finančno špekulacijo, ki več prinese. Od zunaj pa tudi ne, ker je vsaka investicija v državi podvržena velikim riziku. Bolj varno, ugodneje in z manj problemi, je npr. v Braziliji.

K temu dodajmo še vedno rastoče socialno nemirje. Ne le na privatnem področju, zadnje čase zlasti v državni sferi se kar množijo stavke in protestni ukrepi. Pa tudi ni pričakovati drugega, ko so plače podvržene strogi kontroli, inflacija pa se ne more unesti, kljub nasprotnim vladnim trditvam.

V takem ozračju je težko, da bi tudi predsednikov obisk v ZDA kaj mogel položaj spremeniti. Zlasti še, ker še vedno uživamo grenko pijačo ponesrečenega petrolejskega „plana Houston“, ki je skušal pritegniti zunanji kapital za petrolej-

sko izkoriščanje, a je propadel zlasti zaradi nasprotja v sami radikalni stranki in vladi. Ideološko-strateški interesi so bili močnejši kot predsednikov odlok in namen. Se bo sedaj kaj spremenilo?

Razumimo torej, dokler ni reda ne socialnega miru, dokler si vlada sama ni na jasnem, kaj želi in čemu se upira, dotlej je zaman vsako še tako prijetno vabljenje. Mednarodni kapitali se bodo Argentine ogibali kot hudič žegnane vode.

Ko smo pa že pri predsednikovem potovanju v ZDA omenimo še, da je te dni prišel v državo nov severnoameriški poslanik v Buenos Airesu. Potem, ko se je Frank Ortiz moral posloviti, ga bo nadomeščal Theodore Ghildred, Reaganov prijatelj in (kot pravijo) vplivna osebnost v sedanjih washingtonskih krogih. Morda se bo po tej spremembi in po novih vrhunskih sestankih pričelo boljše razmerje. A preveč upov si ni delati. Stvar je izredno zažvežana.

PRESENEČENA UNIVERZA

Ob vsakdanjih velikih dogodkih pa ne smemo izgubiti izpred oči nekaterih navidez majhnih dogodkov, ki imajo svojo važnost, zlasti za bodočo politični razvoj. Govorimo tu o univerzitetnih volitvah, ki se te dni odigravajo v študentovskih centrih raznih argentinskih univerz. Temu vprašanju tudi vlada posveča izredno pozornost, tako da je prišlo celo do sestankov, na katerih so pričelo predsednika preračevati ta predmet.

Gre tu za nazadovanje vladne tendence, ki jo predstavlja na univerzi Franja Morada. Ta študentovski izraz radikalne stranke je doživel nekatero hudo udarce, in izgubil kontrolo določenih študentovskih centrov. Na drugih je zmagal, a kaj z majhno razliko. Poraze mu je zadala skupina, ki odgovarja intranigentom (PI), popularnim socialistom (zlasti v Rosario). Najbolj pa vlado skrbi močan porast v liberalni študentski skupini (UPAU), ki politično odgovarja Alsogarajevim četam in njih zaveznikom.

Tradicionalno se je dogajalo, da je bila univerza „odmev“ ljudskih težnj in tudi avantgarda političnih sil. Ta tendenca, ki jo zasledimo sedaj na univerzi, kaže na močne intelektualne skupine v bodočnosti, ki bodo odgovarjale liberalni ideologiji. In če se ustavimo ob primeru inženirske fakultete, kjer je Franja Morada zmagala nad UPAU le s se-

dem glasov razlike, bomo razumeli skrb radikalnih krogov.

Miren razvoj demokracije bo nujno vodil v rastočo zmerno desnico (tu jo imenujejo sredina). To se kaže tudi v vedno bolj številnih povezavah in dogovorih za skupni nastop med srednodosničarskimi silami, ki računajo zlasti na dvoje važnih dejavnikov: vedno bolj hitro diskreditacijo radikalov zaradi slabega vladanja, in odpor do peronizma, ki je žrtev notranjih bojov in atomizacije. Zato bo dotok glasov na desno, po eni strani, in bolj na levo, po drugi, naravna posledica, katere prvi izraz je doživela začudena univerza.

ZMANJKALO BO VRVI

Razne politične povezave so prišle v modo. Ako bi za te povezave uporabljali vrvi, bi teh zmanjkalo, ali pa bi prišlo do izredne reaktivacije vrve industrije.

Zaradi prej omenjene skrbi v vladi, sedaj radikali načrtujejo združenja manjših skupin v veliko radikalno gibanje. Tako ljubimkajo z demokratičnimi socialisti in ljudskimi socialisti. Priskočila je tudi skupina, ki se je odcepila od Krščanske demokracije, pod vodstvom sedanjega tajnika za človečanski razvoj in družino, Enrique De Vedia, ki je bil izgnan iz stranke zaradi prevelikega „alfonsinizma“, je ustvaril strujo „Solidarnost za spremembo“, in jo pelje v povezavo z radikali. V provinci San Juan pa so radikali dejansko organizirali soglasje z vladajočimi blokisti. Akoravno bi blokizem bolj spadal v liberalno povezavo kot k radikalom, vemo, da je v politiki vse mogoče. A v San Juanu je, vsaj trenutno, povezava splavala po vodi, zaradi ostrega nastopa radikalne mladine. Bližnja preteklost blokistov za časa vojaških vlad je bila prevelika, da bi jo levičarsko usmerjena radikalna mladina mogla požreti. Poseg iz centra je sedaj neizbežen, če se hoče premestiti razliko. Bivši guverner, Leopoldo Bravo, pa je bil že izvoljen za senatorja, in bo mirno ljubimkal z radikali v senatu nadaljnjih devet let, če bo demokracija preživela to kritično dobo.

V buenosaireški provinci se obnovevnijski peronisti znova ozirajo na krščanske demokrate (in obratno), medtem ko v Córdoba isti skupina tke niti tako do krščanske demokracije kot do intranigentov. Tam namreč med peronisti ne bo prišlo do sprave, in neva leva fronta je neizbežna.

Kot vidimo, bodo vrvi izredno iskanke. A nekateri opazovalci, ki jim prija črni humor menijo, da bi bile še bolj iskanke, ako bi podvzeli drastične ukrepe z vsemi, ki so krivi sedanjega položaja države. Številke bi bile presenetljive.

Slovinci na Koroškem

„Podpora“ Slovincem znaša letno 20.000 šilingov. Uradno se imenuje **pospeševanje**. Povprečni zaslužek nekega nastavljenca, recimo pripadnika slovenske narodne skupnosti, doseže letni davek 35.000 šilingov. Torej sam Slovenec plačuje več davkov, kot dobi celotna njegova skupnost podpore.

„Velika puntarija“, ki jo je verjetno najboljši pisec slovenskih zgodovinskih dram, dr. Bratko Kreft, napisal leta 1937, na slikovit način prikazuje usodo slovenskega in hrvaškega kmeta v šestnajstem stolet-

ju. Igrali so jo v Spodnjih Vinah pri Šentprimozu na prostem. Najznačilnejši vlogi igre sta Matija Gubec, vodja punta, in Ilija Gregorič, vojaški voditelj.

Pisatelj mlajše generacije slovenskih prozaistov, Vladimir Gajšek, je napisal „roman o čudežih in čudakih“ z Jovcovo obsežnostjo. Naslov dela je „Ikarovo perje“.

Katoliška mladina ima novo vodstvo. Bernard Sadovnik, administrator slovenske glasbene šole, je predsednik; podpredsednika pa sta Anica Resman in Hanzi Sticker. Pep Marketz je duhovni asistent.

Dr. Nataša Krečičeva

Rjava knjiga

DR. VLADO BEVC: VELIKONEMŠKA NACISTIČNA MISELNOST IN NJENO DELOVANJE V AVSTRIJI

Dr. Vlado Bevc iz San Ramona v Californiji (ZDA) je pred kratkim izdal „Rjavo knjigo“ z naslovom „Velikonemška nacistična miselnost in njeno delovanje v Avstriji“. V njej je zbral članke znanih dopisnikov časopisnih agencij in časnikov, ki potrjujejo že stare trditve koroških Slovencev o obstoju nacistične in velikonemške miselnosti v Avstriji. Povod za prebujenje mednarodnega javnega mnenja glede avstrijske realnosti so razni dogodki zadnjih dveh let, ki jih avstrijska diplomacija ni mogla več prikazati kot „brezpomemben izbruh peščice nacističnih nostalgikov“.

„Rjava knjiga“ dopolnjuje njegovo prejšnjo „Avstrija informira Ameriko o koroških Slovincih“, objavljeno lani v Svobodni Sloveniji. V tem svojem memoarju je dr. Bevc hotel opozoriti ameriško javno mnenje na stalnišče Avstrije do državno-pogodbenih obveznosti glede zaščite pravic Slovencev na Koroškem. Te obveznosti — je pisal dr. Bevc — so Avstriji, nekdanji voljni družici nacistične Nemčije, naložile štiri velike obveznosti: leta 1945 sicer spravile Nemčijo vojaško na kolena; niso pa izkoristile nacistične in velikonem-

ške miselnosti, zlasti ne na Koroškem.

„Velikonemški nacionalizem — piše dr. Bevc v uvodu „Rjavi knjigi“ — gonilna sila avstrijske narodnostne politike, je doživel poraz (v prvi svetovni vojni) in se je zopet dvignil močnejši kot prej v obliki nacizma. V drugi svetovni vojni so se avstrijski revanžisti, vključeni v nemško vojsko, srdito maščevali nad Češko in Jugoslavijo. Vojaški poraz Tretjega Reicha je pomenil tudi nazadovanje za velikonemške nacionaliste, ker so ozemlja, ki so bila že stoletja v nemških rokah, zopet prišla v roke njihovih upravičenih lastnikov. Takoj po porazu je Nemčija doživela temeljit denacifikacijski proces. V Avstriji tega ni bilo. Zavezniki so v svojih kratkovidnih interesih videli v Avstriji prvo nemško žrtev in ne voljnega sokrivca. Nevtiralnost Avstrije je bila in je še vedno važna za Severno Ameriko in prav tako za Sovjetsko zvezo. V zaskrbljenosti za svoje egoistične cilje sta se obe veseli —, da ne omenjamo ostalih podpisnikov avstrijske mirovne pogodbe iz leta 1955 — prav malo brigali za denacifikacijo dežele; zato je veliko število naci-

(1) stov obdržalo svoje službe v državnih uradih in visoka mesta v vladi. Avstrijci so napravili vse, kar so mogli, da so ohranili mit o svoji prisilni zvezi z Nemčijo. Avstrijska diplomacija, preizkušena v stoletnem mednarodnem spletkarjenju, je bila tako uspešna, da ni nikomur padlo v glavo zastaviti si netaktno vprašanje, zakaj se v tej očarljivi, kulturni in demokratiški deželi redno srečujejo pristaši SS-ovskih skupin pod pokroviteljstvom lokalnih uradnikov.

Svetovno javno mnenje — piše dalje dr. Bevc — se otreša takih incidentov, češ Avstrija ni več močna in veliko-nemški nacionalizem nima več moči, da bi nadaljeval svoje ekspanzionistične ambicije na vzhodu in ogrožal mir v bližnji bodočnosti. Za slovensko narodno manjšino na Koroškem pa veliko-nemški nacionalizem lahko pomeni usodni udarec, ker napada pravico do obstoja kot narodna skupnost. Neprestana gonja, ki podpihuje nestrpnost in sovraštvo, organizirana od velikonemških nacionalistov, je naredila iz avstrijskih obveznosti spoštovanja pravic manjši zakon, ki ga nihče ne spoštuje in ga ignorirajo vse podpisnice pogodbe. Kot tuji na svoji zemlji, kjer žive več kot tisoč let, se Slovinci — edine ostale žrtve avstrijskih revanžistov — s svojim jezikom, kulturo in tradicijami počasi izgubljujejo v megleno noč.

Kot rečeno, dr. Bevc je zbral v svoji „Rjavi knjigi“ vrsto izveščkov iz časopisov in revij, ki dokazujejo vedno večjo zaskrbljenost svetovne-

ga javnega mnenja za obstoj velikone-mške nacistične miselnosti v avstrijskih vodilnih krogih.

Tržaški časopis „Primorski dnevnik“ je julija 1975 poročal, da se je na stotine bivših nacističnih oficirjev in SS-ovcev zbralo na dunajskem pokopališču Doebing za naslednji pozdrav polkovniku Otto Skorzenju; dunajske oblasti pa niso niti s prstom mignile, da bi preprečile ali vsaj zavrnile nacistično manifestacijo.

Lanska Rederjeva afera je končno prisilila zapadno javno mnenje do globlje analize avstrijske realnosti. Italija je 25. januarja 1985 — pet mesecev pred potekom kazni — izpustila zaradi boleznih vojnega zločinca Walterja Rederja. Italijansko vrhovno sodišče ga je bilo obsodilo leta 1955 na 30 let ječe zaradi pokola preko 600 ljudi v gorski vasi Marzabotto blizu Bologne. Rimske oblasti so Rederja na tihem poslale z letalom iz Neapelja v Graz. Na graškem letališču ga je svečano sprejel obrambni minister Friedrich Frischenschlager, kar je vzbudivilo veliko ogorčenje širom po svetu in zlasti v Italiji. Ministrski predsednik Fred Sinowatz je bil prisiljen ošteti svojega ministra in je smatral tako ravnanje kot „resno politično pomoč“. Na podlagi neke ankete se je izkazalo, da je skoraj polovica Avstrijcev bila prepričana, da Frischenschlager nima povoda podati ostavke zaradi tega šušmarskega dogodka.

„Resna politična napaka“ je sprožila celo vrsto komentarjev v zapad-

nem tisku.

Dunajski dopisnik agencije „Reuter“ Jan Krčmar je 30. januarja lani poročal, da je Frischenschlager član stranke „Freiheitspartei“, v koaliciji s socialistično vlado. V FPO so našli po vojni zatočišče bivši nacisti in je še vedno platforma za avstrijske velikonemške nacionaliste. Predlog za ostavko obrambnega ministra, ki ga je stavila v zbornici Volkspartei, je bil odklonjen in tako se je socialistična vlada rešila.

Dopisnica iste angleške agencije, Jola Zalud je o Rederjevem dogodku med drugim tako komentirala: Nacistični pogledi — od konca vojne nedotakljivi predmet — zopet prihajajo v ospredje na avstrijskem političnem polju in mnogi se bojijo, da strahovi nacistične preteklosti niso popolnoma izginili iz dežele. Rjave sprave so zažele laziti iz svojih brlogov, kjer so se skrivale dolga leta in predstavljale nevarnost za avstrijski ugled in za vse, kar je bilo doseženo v deželi v zadnjih desetletjih. Dopisnica dalje poroča, da so razni voditelji Freiheitspartei-ja pohnavili gesto obrambnega ministra kot „pogumno zadržanje nasproti avstrijskemu jetniku, ki je prišel končno domov“. Glavni vodja stranke na Koroškem, Joerg Haider, je izjavil na televizijskem intervjuju, da „Reder ni bil napravil nič drugega kot svojo vojaško dolžnost. Če že govorimo o vojnih zločinih, je treba priznati, da so jih delali na vseh straneh. Ne izbirajte samo nekaj nemških vojakov!“

NOVICE IZ SLOVENIJE

SLOVENC V ARGENTINI

Osebnе novice

Šolski referent ZS Franc Vitrih je pozdravil vse izletnike in jih opozoril, da ne bi smetili lepega igrišča, ki ga dobra argentinska družina že toliko let brezplačno nudi slovenskim šolam.

Naenkrat je zaživel ves park. Ob velikih bazenih je letela žoga, s katero so se pomerili fantje v nogometu, deklice pa v odbojki. Čeprav je sonce v prvih urah skopo dajalo svojo toploto, je bilo od prizadevanja za zmago vsem vroče.

Izletnikov je bilo 234 in jih je spremljalo 37 učnih moči. Veliko je bilo otrok iz otroškega vrta. Ob skrbnem vodstvu mladih učiteljic, so se odlično zabavali, saj je v parku mnogo igralnih naprav.

Svež zrak ter neprestano gibanje in skakanje je zlačil otroške žilice. Izletniki so se drug za drugim podajali k svojim torbicom, ki jih je bila skrbna mamica napolnila z različnimi dobrotami. Po tem prigrizku pa je vsak hitel k utici Slomškove šole, kjer so prodajali sladole. To je bilo lizanja in sladkanja!

Seveda so mali fantiči ob tej priliki zopet nalovili nekaj žab, ki so vzbujale veliko pozornost. Na sprehodih po parku je sedemletni dečko naletel tudi na koprive, ki jih še ni poznal, in s solznimi očmi prišel po pomoč, kako so ga opekle.

Srečanje slovenskih šolarjev na tem izletu je vsem prineslo lepo doživetje in nas zopet prepričalo, kako prijetno je v naši slovenski skupnosti.

ni vojni. Njih število se vedno večja, posebno v razvitih državah, kjer pa je tudi napredek otroške medicine najbolj uspešen. Mongoličnih, ki jih je največ, katerih bolezen je posledica genetske hibe; drug genetski pojav je avtizem — to so ljudje, ki nimajo kontakta z realnim svetom. So spet globoko prizadeti, pa tudi obrobni, ki so skoraj normalni; za prve obstajajo zavetišča blaženege Cottolenga.

Treba je priznati, da je bilo v zadnjih letih ogromno storjenega tudi v Argentini, na tem polju. Lahko se reče, da ni večjega kraja brez posebnih šol zanje. Ko pa je postalo jasno, da je za prizadete otroke najboljše ročno delo, so po španskem zgledu pričeli z ustanavljanjem posebnih delavnic. Sedaj ima provinca z mestom Buenos Aires 70 takih zaščitnih delavnic. Polagoma se ustanovljajo tudi v notranjosti države. Otroci tam ni več dijak, ampak delavec. Delavnico običajno vodi odbor staršev, denar pa, ki ga delavci zaslужijo za storjeno delo, ostane v celoti zanje. Na žalost je delo, ki ga opravljajo, slabo plačano.

Prav je, da se poudari, da je ga. Krečičeva soustanoviteljica zaščitne delavnice v Hurlinghamu (Parque Quirno) in se s srcem in dušo posveča prizadetim in jim lajša gorje, njim in njih staršem. Z globokim razumevanjem vodi ustanovo in vsi prizadeti v delavnici jo poznajo in ljubijo in doma pripovedujejo, da jih je obiskala gospa Nataša!

Treba se je prizadetim približati z razumevanjem, prijaznostjo, s srčno kulturo. Hud udarec je za družino spoznanje, da njihov otrok ni normalen, da ga ne sprejmejo v normalno šolo — in pogosto ga tudi izločijo iz družinskega normalnega življenja. Pogosto je tak otrok tisti, ki potrebuje največ ljubezni in razumevanja, tudi zapostavljen v lastni družini, prav tako ga ne sprejme okolica — sosedi, otroci, mladina njegovih let gleda v njem nekaj izrednega, celo posmeha vrednega. In vendar so tudi oni otroci božji! Z dušo, srcem, čustvi, normalno še vse bolj potrebujejo pozornosti, dobrih del in usmiljenja!

Skrajšujem tako globoko predavanje v upanju, da ga bo predavateljica tudi drugje ponovila in z njim zbudila razumevanje za to vprašanje. Naj končam z besedami duhovnika iz Rosaria, ki jih je spremljal na kongresu: „Če bi mi vsi, ki se smatramo za kristjane, spoštovali božjo zapoved: Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe, — vse te debate ne bi bilo več! Najprej moramo videti v prizadetem človeku, božje stvarstvo. A ravno ljubezni je najmanj v naši materialistični in hedonistični družbi, kjer prevladuje sebičnost in brezbriznost...“

Prihodnji sestanek Lige žena-mati v San Martinu bo 19. novembra ob 18.30. Vsi vabljeni!

LJUBLJANA — Gozdarji iz vsega sveta so zborovali en teden v Cankarjevem domu. V tem času so imeli več 170 sestankov, okroglih miz in drugih seminarjev, na katerih so napovedali vojno zoper revščino gozdov. Začeli so z raziskovanjem tal, podnebja, škodljivcev ter z vsem, kar more pomagati gozdom k obnovitvi in ozdravljenju.

LJUBLJANA — Udarec po žepu smatra bralec Dela za najuspešnejše zdravilo proti pomanjkljivi jezikovni in narodni ozaveščenosti slovenskega letalskega prevoznika Adria Airways. Pravi, da je Adria figo mar emancipacija slovenskega naroda in njegovega jezika, saj svoje storitve ponuja Slovenem, ki živijo v Nemčiji, z reklamnim letakom, na katerem ni o slovenščini niti sledu. Dalje pravi: „V Adria blagajno je iz proračuna moje družine kanila že prenekatero marka, toda v prihodnje bo drugače. (...) Če slovenski letalski prevoznik ne poskrbi za obveščanje v našem (svojem) jeziku (in ne v srbohrvaščini), zame in za mojo družino ne obstaja več.“

ZAVRH V SLOVENSkih GORICAH — General Maister je dobil spomenik. Predstavljena je bila tudi njegova literarna zapuščina. Zavod za spomeniško varstvo pa je uvedel stalno razstavo dokumentov in predmetov, ki so povezani s tem vojakom, politikom in pesnikom.

MARIBOR — Vesela jesen 86, dvajseti festival narečnih popevk, je izven ob splošnem navdušenju občinstva. Letos je na natečaj za ta festival prišlo rekordno število skladb, in sicer 82. Prostor pa je bilo le za 16 skladb. Za najboljšo narečno popevko se žirija ni mogla odločiti, zato je ta naslov podelila kar dvema skladbama. To sta Koroška pesem v izvedbi dua Kora in Maček, maček, grdi pacek v izvedbi Marjana Smoleta. Prvo nagrado občinstva in Zlati klopotec je prejela pesem Slovenija, najlepša si dežela, ki sta jo zapela Oto Pestner in Nace Junkar. Najboljši debitanti so bili gostje iz avstrijske Koroške Pepej in energija, ki so zapeli pesem Št'k ne gra; nagrado za najboljšo priredbo pa je dobil Edvin Fliser za pesem Ti si moja nasrta lebiezen.

LJUBLJANA — Enotedenski boj zoper kajenje je sprožil Slovenski Rdeči križ z naslovom „Kdor zdravo živi, ne kadil“. Pozval je ljudi, naj ne kadijo in naj bodo kulturni do nekadilcev v svoji bližini in ne ogrožajo še njihovega zdravja.

RAŠICA PRI VELIKIH LAŠČAH — Vrata Trubarjeve domačije so bila odprta s slovesno akademijo. V počastitev 400-letnice smrti Primoža Trubarja bodo poleg nadaljevanke o njegovem življenju pripravili tudi celovečerni

film, ki ga bodo predstavili na tednu domačega filma v Celju, za odkup pa se zanimajo tudi v tujini. V začetku prihodnjega leta pa mislijo pripraviti v organizaciji Slovenske akademije znanosti in umetnosti mednarodni simpozij o Trubarju in reformaciji.

VRSNO — Dvanajst slovenskih pesnikov iz matične domovine in iz zamejstva je z branjem svojih del dalo svoj prispevek k primorskemu Gregorčičevemu kulturnemu letu. Na spominški slovesnosti je govoril Ciril Zlobec.

LJUBLJANA — Pet novih premier za otroke objavlja lutkovno gledališče. Med njimi bodo predstavili domača besedila Svetlane Makarovič, Alenka Goljevšček in Ervina Fritza Sapramiška. Če zmaj požre mamó in Zajček Peter. Iz prejšnjih sezon bodo imeli še na programu Jajce, Zvezdico zaspanko, Čudežni prstan, Pravljičico o carju Salтанu, Kozlovsko sodbó v Višnji gorí, Martina Karpana in Mrtvec pride po ljubico. Za vzgojo lastnega občinstva bodo letos nadaljevali z obliko Kluba mladih obiskovalcev, v katerega se bodo lahko vključili le otroci, ki se bodo potem v treh starostnih skupinah (4-letni, 5- in 6-letni ter 7- in 8-letni) sestajali enkrat mesečno in ob igri ter lutkovni predstavi preživeli prijetno sobotno popoldne.

LJUBLJANA — Tečaj o varnosti in zanesljivosti jedrskih elektrarn je bil v prostorih reaktorskega centra Inštituta Jožef Štefan v Brinju pri Ljubljani.

RADOVLJICA — Akademski slikar Polde Oblak, ki že več let živi v Münchnu, sicer pa je doma z Bleda, je razstavljal svoja dela v galeriji šivčeve hiše v Radovljici. Predstavljal se je z grafičnim ciklom s črnelimi in barvnimi litografijami, z barvno jedkanico, s črnelim lesorezom in sitotiskom.

LJUBLJANA — Nov telefonski imenik 1987-88 bo možno kupiti sredi prihodnjega januarja. Izšel bo v nakladi 200.000 izvodov, v njem pa je prostora za 300.000 številkarj naróčnikov. Cena še ni znana in tudi ne popust, ki ga dobi, kdor prinese nazaj stari imenik.

MARIBOR — Avtozerjav MTA 1603 je nov prototip, ki ga bo začela Metalna izdelovati še letos. Ima nosilnost 16 ton in ga nosi trisosno podvozje tovarne TAM.

LIPICA — Kobilarna ne nese toliko, kot bi njeni odgovorni radi. Zato so pregledali vzroke in prišli do zaključka, da tudi sami ne naredijo dosti, saj jahalne ure upadajo zaradi neznanja jezikov in pomanjkanje pedagoške izobrazbe inštruktorjev ter pomanjkanje dobrih ponudb v hotelsko-gostinskem gospodarstvu. Obenem pa hočejo privedi ljudi z novim igriščem za tenis in golf ter izboljšati propagando.

Poroki: Dne 25. oktobra sta se poročila v cerkvi Marije Pomočnice v Ramos Mejia Ljotze Kržišnik in gdč. Lucija Mustar. Za priče so bili nevestini stariši Stane in Matilda Mustar in ženinovi stariši Jože in Marija Kržišnik. Poročne obrede je med sv. mašo opravil delegat dr. Alojzij Starc. Čestitamo!

11. oktobra sta se poročila v cerkvi Marije Pomagaj Marija Marta Rant in Guillermo Lazara Ayerbe. Za priče so bili nevestini in ženinovi stariši. Novoporečencema iskrene čestitke.

BUENOS AIRES

VESEL ODDIH SLOVENSkih ŠOLARJEV

V soboto, 18. oktobra, so se zbirali otroci slovenskih šol v prazničnem razpoloženju. Namesto knjig in zvezkov so imeli v torbicah malico za izlet v Villa Albertina. Srečni so vstopali v dolge omnibuse, ki so jih iz slovenskih Domov pripeljali na zaželeni cilj.

Kot vsako leto so tudi letos začeli ta dogodek s sveto mašo. Daroval jo je novomašnik Tone Bidovec, ki je bil nekoli učenec Slomškove šole že na izletu v tem lepem in obširnem parku. V pritegljivem govoru je poudarjal hvalnost, ki so jo otroci dolžni Bogu, staršem in svojim učiteljem. Spomnil je tudi na naročilo škofa Slomška o zvestobi materinem jeziku.

UMRLI SO OD 13. DO 18. SEPT. 1986:

LJUBLJANA — Amalija Kozlič roj. Žabkar; Jože Cater; Manja Pelicon; Marjan Pečar; Lea Tome roj. Bayr; Janez Pirnat; Francka Berlec; Franc Sitar, 77; Marija Pleša, 82; Marko Lah; dr. Barbara Turk-Smrekar; Vinko Stančič; Nežka Skvarča; Edo Robek st.; dr. Marija Klavnik-Korun; Miha Mihelič; Jožefina Skalčič roj. Drašler, 76; Miro Vovk; Julka Kuk roj. Simončič; Miha Bovha, 53; Nina Bizovičar roj. Čadež; Alojz Porenta; Elizabeta Crček roj. Bombek, 71; Karl Laurenčič, 81; Danica Lombard roj. Sedej; Polška Tratnik roj. Rupnik; Milena Gulm roj. Nemeč, 77; Franciška Toni roj. Juhant, 90.

RAZNI KRAJI — Marija Maver roj. Novak, 86; Kranj; Franc Cadej, Griže; Olga Rački; Solkan; Anton Demšar, 56; Javorje; Ana Bartol; Žalna Franc Videmšek; Mengeš; Marija Jerina (Jelovčeva mama), 86; Prešerje; Anton Bizovičar, 83; Lipica v škofiji Loka; Marija Pocaž roj. Rak, Celje; Štefan Ambrožič, 91; Velike Poljane; Tonica Kogej; Idrija; Ivan Kukovič; T-bovle; Ana Kuzman roj. Rupnik, 86; Vitanje; Stanko Medved, Maribor; Nežka Brzler roj. Vauottič, Videm pri Ptuj; Marija Škerli; Kronberk; Pavla Plaznik roj. Goetz; Hraštnik; Milan Komel; Koper; Vera Makarovič roj. Volk; Piriska Bistrica; Daniel Kolnik st.; Koper; Avgusta Strašek roj. Železnik; Laško; Ivan Stojan, Šentvid pri Grobelnem; Rudolf Vehar, 84; Jesenice; Ivan Znančič, Brežice; Franc Dušan Guštin, Koper.

SLOVENSki DOM SAN MARTIN

LIGA ŽENA-MATI

15. oktobra je pri sanmartinski Ligi žena-mati, pri zelo lepi udeležbi članic Lige in pri številnem zastopstvu Zveze slovenskih žena, skupaj z predsednico Pavlino Dobovškovo, predavala dr. Nataša Krečič o važni temi: „Prizadeti in okolje“.

V avgustu se je v Rio de Janeiro odvil mednarodni kongres za prizadete in dr. Krečič je bila ena izmed delegatkin Argentine; delegacija je štela 90 članov, med njimi je bilo tudi 25 umsko prizadetih. Posebnost kongresa je bila, da so vzporedno tudi prizadeti sami imeli svoj kongres: „Vzajemno lahko dosežemo“, je bilo geslo kongresa. Leta 1980 je Mednarodna zveza končno dosegla priznanje znanstvenih krogov, da ločijo med umobolnimi in umsko prizadetimi. To je velik korak naprej z važnimi posledicami, zlasti na medicinskem področju.

Problem umsko prizadetih je z vso silo prišel na dan po drugi svetov-

Mladinski dan v Slovenski vasi

Delovanje Slovenske fantovske zveze in Slovenske dekliške organizacije iz Slovenske vasi, ni bilo še letos nikjer objavljeno. Zaradi notranjih problemov sta letošnja odbora nastala z dvomesečno zamudo. Sestavlja jo odbora sledeči člani:

SDO: Predsednica, Marta Jemec; podpredsednica, Beti Kalan; tajnica, Marija Zupančič; blagajničarka, Brigita Cerar; športni referentki: Marjana Burja in Marija Rozman; delegatkinja, Marjana Urbanija; gospodinja, Geli Burja; referentke za mladenke: Nežka Kalan, Mimi Berčič in Mirjam Goljevšček.

SFZ: Predsednik, Franci Gorše; podpredsednik, Janko Šmalc; tajnik, Jože Šmalc; blagajnik, Marjan Čampa; športni referenti: Štefan Burja, Sergij Mažgon, Dani Kunc in Tone Žitnik; kulturni referent, Sandi Strah; delegat, Janko Levstek; gospodarja: Pavle Jemec in Franci Rozman; lučne napeljavce, Andrej Naberger; referent za mladce, Štefan Burja. Duhovno vodstvo obeh odborov je prevzel g. Jaka Barle CM.

tem ko so se dekleta preselila v Ateneo „Marije Kraljice“, katerega je g. Janez Petek dobrosrčno ponudil, če bi deževalo.

Prav pred kulturnim programom smo imeli ponovno prekinitev toka. Bili smo že resno zaskarbljeni, toda hvala Bogu in SEGBI se je tok kmalu vrnil. Letošnji Mladinski dan je bil obogaten s prisotnostjo g. župnika Janeza Riharja iz ljubljanske škofije - Moste.

Uvod v program in povezavo je imel na skrbi Dani Iglji. Prva točka je bila kotalkanje. Naši mali so pod vodstvom Mimi Berčičeve pokazali, kaj so se med letom naučili. Sledila je ritmična vaja imenovana „Charleson“, katero so dekleta med petnajstimi in sedemnajstimi leti uspešno prikazale. Vajo je pripravila profesorica Tatjana Reven. Po pozdravi predsednika Zveznega odbora, Toneta Malovrha, so nastopile mladenke. Tudi one so nam pokazale lepo ritmično vajo. Naučila jih je Mirjam Goljevšček. Sledil je govor predsednika krajevnega odseka, ki nam je podal svoje misli v skladu z geslom, ki sta ga organizaciji izbrali za letošnje leto. Govor je bil sledeč:

Dragi prijatelji! Prišel je na vrsto tudi naš krajevni Mladinski dan Pet in trideseti po številu. Mlada kri, duša slovenstva, tako se glasi naše geslo, ki smo ga izbrali kot načelo za letošnje pra-

znovanje. Trdno sem prepričan o važnosti in nujnosti tega gesla. Toda, ali se resnično mi mladi zavedamo pomena teh besed?

Vsi vemo, da je bistvo za obstoj katerekoli organizacije, društva in pa tudi naroda ter narodne zavesti v skladu z mero s katero se skrbi za naslednike. Nasledniki česa, se boste mnogi vprašali. Nasledniki vsega, kar smo podedovali od naših staršev, od naših starejših. Nasledniki slovenskega jezika, slovenskih navad in slovenske miselnosti.

Koliko lažja bi bila naša dediščina, če ne bi bili rojeni tu v Argentini! Toda to nam ne sme biti vzrok, da je ne bi sprejeli, še manj, da bi jo pozabljali. Najhujše bi pa bilo, če bi jo zamakali. Če bi jo pozabljali ali zanikali, je bilo trpljenje naših staršev vse zaman. Vsi ideali, za katere so se oni borili, bi mi lahko miselno porušili.

Mi, slovenska mladina, smo naših staršev mlada kri. Mi smo duša slovenstva tu v Argentini. Od nas zavisi koliko smo pripravljeno žrtvovati v korist nas samih. Vse, kar je mlado, že po svoji naravi povzroča spremembe. Važno je le to, da ne dopustimo tem spremembam uničiti naše etične principe.

Bodimo pónosni na našo dediščino. Ponos do vsega našega, bo v nas ustvarjal trdno zavest narodnosti, narodnega čutenja. Ustvarjajmo v naših organizacijah zdravo ozračje.

Posebno ozračje, kjer naj bi prevladovala ljubezen do vsega, kar smo podedovali. Ohranjajmo in po možnosti izboljšujmo vse, kar smo sprejeli. Edino na ta način bomo lahko dokazali — čeprav nas je malo —, da še vedno živi Slovenija v svetu. Ista Slovenija, za katero so se ne utrudno borili naši starši.

Ne dopuščajmo drugim naše delo in dolžnosti. Bodimo korajžni in pograbimo zanje. Vem, da smo zmóžni. Bog vas živi!

Takoj po govoru so nastopile dekleta. Pogled iz prvega nadstropja na ritmično vajo je bil zares lep in je ustvaril posebno ozračje. Zaslugo priprave je imela profesorica Adrijana Mažgon.

Pri športnih tekmovanjih so dekleta Slomškovega doma zasedle prvo mesto po napeti igri proti domači skupini. Fantje iz Slovenske vasi so si pa pridobili pokal prvega mesta v nogometu. Program smo končali z argentinsko in slovensko himno ter se nato pomaknili v prostore Hladnikovega doma, kjer smo nadaljevali naše praznovanje. Čakali so nas že poskočni akordí orkestra „Zlata zvezda“ in okusna jedaja in pijača. Posebna zahvala gre vsem gospem, ki so sodelovale v kuhinji ter vsem, ki so na katerikoli način pripomogli k krasnemu uspehu Mladinskega dne. Naša hvala ab... Franci Gorše

MALI OGLASI

POČITNICE

Majhno opremljeno stanovanje za 5 oseb. — Oddam v najem za poletje. Villa Catedral - Bariloche. Poizvedbe: T. E. 651-2063; Bariloche: T. E. 0944-24978.

ADVOKATI

dr. Franc Knavs — vsakovrstne civilne, delavske in trgovske zadeve v Capitalu in Peia. Bs. As. — Tucumán 1455, 9. nadstr. E - Tel. 45-0320 - poned., torek, četrtek od 16 do 20.

ARHITEKTI

arh. Jure Vombergar — Načrti za gradnje stanovanjskih hiš, industrijskih in trgovskih stavb. — Av. Gaona 2776 - 1706 Haedo T. E. 659-1418.

arh. Andrej J. Horvat — Načrti za gradnje stanovanjskih in trgovskih gospodinjstev, predelave, opreme in dekoracije. Curupaytí 1525 - (1708) Morón - Tel. 628-7515.

OBRTRNIKI

Modno krojaštvo — Tone Bidovec - nove obleke in popravila starih - Av. de Mayo 2416 - Ramos Mejía - Tel. 651-1242.

TRGOVINA

Delikatosa Franc Vester — Gana 119 - Capital - (1 kvadro severno od postaje Liniers).

Alpe Hogar — Stane Mehle — vse za vaš dom - L. Vernet 4225 - 1826 Rem. de Escalada - T. E. 248-4021.

GOSPODARSTVO

Zavarovanja M. in H. Loboda — Sarmiento 385, 1. nadstr., pis. 10 - Buenos Aires - od 11 do 18.30 - T. E. 312-2127.

Kreditna zadruga SLOGA — Bm. Mitre 97, 1704 Ramos Mejía - T. E. 658-6574, 654-6438. Od poned. do petka od 15. do 19. ure.

Mutual SLOGA — Bm. Mitre 97, 1704 Ramos Mejía - T. E. 658-6574, 654-6438. Od poned. do petka od 15. do 19. ure.

Cena največ štirih vrstic A 3 za enkratno objavo, za ves mesec — 4 številke — A 8.

REŠITEV KRIZANKE

Vodoravno: 1) Poseka. 6) Pripis. 11) Oven. 12) Pno. 14) Nova. 15) Nem. 16) Krito. 18) Dem. 19) Os. 20) Primo. 22) Ro. 23) Poslanika. 25) Izust. 27) Koren. 29) Mastim. 31) Kolena. 32) Rti. 33) Oba. 35) Ino. 36) Kdo. 37) Učeno. 39) Ata. 41) Je. 42) Smetana. 44) Er. 45) Eliten. 46) Lesena.

Navpično: 1) Ponovim. 2) Oves. 3) Sem. 4) En. 5) April. 6) Poten. 7) In. 8) Pod. 9) Iver. 10) Samotna. 13) Nimam. 16) Krsti. 17) Omiko. 20) Posti. 21) Okoli. 23) Pusto. 24) Arena. 26) Zardel. 28) Enoten. 30) Močen. 31) Kanal. 34) Bet. 36) Kje. 37) Ume. 38) One. 40) Ara. 42) St. 43) As.

FRAN MILČINSKI

Prički brez gnezda

„Deklo mi takoj odpusti! Dokler ne bodo plačani dolgovi do zadnjega bora, boš še sama morala biti kos našemu malemu gospodinjstvu. Svoje čestovale si bom lahko snažil sam! To stanovanje je preveliko za ljudi, ki tako tice v dolgovi kakor mi. Vzamemo si manjše in cenejše. In se umaknemo o čem in jezikom. Denar ti bom dajal vsak dan sproti, razumeš, in če mi napraviš le za vinar dolga po prodajalnih ali pri ljudeh: tako gotovo, kakor sem tukaj, te prekličem po listih. Zdaj če ti je prav — dobro; če ne, pa tudi!“

Vzel je klobuk in šel. Ni maral čakati večera, bil je sit. Hotel je na policijo, če so slučajno že kaj izvedeli.

Na dvorišču je stala v večernem mraku Nanča in je važno razkladala neko čudno godljo o Gradiški in puricah, terpeninu in policajih. Poleg nje je stala Pirčeva in vekala: „Ves denar! Kaj bo otrok s toliko denarjem — gotovo je bil zapeljan, saj ni hudega srca.“

Jeraj se je ustavljal. „Ali je kaj novega?“

Pirčeva je zaplakala. „Ves denar nam je izginil. Denar in hranilna knjižica, vse, kar sva v teh desetih letih pristradala in si prihranila. Nad tri tisoč kron, malo manj kakor štiri tisoč! Prejle, popoldne je zapazil mož. Hranilnica je bila že zaprta in ni mogel izvedeti, ali je hranilna knjižica tudi vnovčena. Šel je, da ovadi. Jaz sem rekla, naj ne gre, da ne zapró fanta —

SLOVENCI na KOROŠKEM

Nemško-slovenski slovar pravne in ekonomskega jezika je gotov. Delo je bilo opravljeno interdisciplinarno. Sodelovali so dr. Pavle Apovnik kot jurist, dr. Erik Prunč kot slavist, Karel Smolle kot pravni tolmač in dr. Ludvik Karničar.

90-letnico slavi „Narodna šola“ v Št. Rupertu pri Velikovicu. Usposobil je za življenje nad 2000 deklet.

Franc Sodja, ki je bil dalj časa med nami v Argentini, je takole zapisal v „Nedeljo“ o kiparju Goršetu: „Vsa njegova dela so sakralna v tem smislu, da so vsa premojena. Navadno šteje med njegova sakralna dela številne križeve pote, toliko različnih upodobitev Kristusa, križanega in poveljčanega. ... To ni samo duh, ki snuje. To je premojeno srce, ki ljubi. Kakšne so njegove matere! Ženske figure, ženski akti, morda nekaj v spotiko, ali niso preduhovljeni, premojeni tudi ti? Zlasti poveljčano materinstvo!“

In zdaj je dokončal svojo kiparsko hvalnico. V velikih in malih stvaritvah odmeva, kjerkoli se hranijo kosi ali drobeci, pa četudi le iveri, ki so izpoved njegove vere, njegovega upanja, njegove neugnane ljubezni.“

Zrelostne izpite (maturo) je opravilo 54 študentov na Slovenski gimnaziji. Skupno z dosedanjimi letišnjimi maturanti je doslej zapustilo Slovensko gimnazijo 919 absolventov. Naj podamo besede maturantov.

ZDA

Pri materinski proslavi pri fari Marije Vnebovzete v Clevelandu so igrali pravilnično igró „Vila ljubezni“, ki jo je spisal in režiral Rudi Knez, upravitelj in režiser slovenske šole, organist, pevovodja zbora Korotana in učitelj petja ter harmonike. Pravilnična igra nazorno prikazuje prepletanje slabih in dobrih vplivov. Šolski odbor priporoča tudi drugim slovenskim odrom po svetu: „Nudi nam nekaj, česar smo prav v teh časih tako zelo potrebni, ko kličemo s svetopisemskim slepcem: Gospod, da bi videl!“

NAŠ DOM

SAN JUSTO

tombola 16. novembra 1986

SLOGA sporoča

Zadnji letošnji informativni sestanek je bil v nedeljo 19. oktobra v carapachayskem Slovenskem domu ob 12. uri. Bil je združen z nagradnim žrebanjem med vse letošnje udeležence teh sestankov. Izžrebana je bila št. 0064, in njen lastnik dobi moderen radijski aparat TONOMAC.

ke T. Gollob, ki so izšle v „Našem tedniku“: „V prvih letih gimnazije smo se pogovarjali skoraj izključno v nemškem jeziku, ker smo pač imeli svoje težave z našimi narečji. Vse to se je spremenilo v 6. razredu, ko sem se zavestno začela pogovarjati s svojimi sošolci v materinščini. Prepričana sem, da smo zaradi nemškega pogovornega jezika mnogo zamudili pri izpopolnjevanju v slovenskem jeziku.“

Kot slovenska maturantka se zavedam svoje naloge, da bom gradila in razvijala slovenski življenjski posebnost bom povsod po svetu zavestno zastopala.“

Nagrada evropskega spisovnega tečaja šolarjev je bila letos podeljena Tamari Kapus, dijakinji slovenske gimnazije. Za temo si je izbrala „Kaj pomeni biti mlad človek v današnjem svetu?“

Zveza slov. mater in ženu

Za dobrodelni sklad Zveze slov. mater in žena so darovali: ga. Mira Zupanc A 30; ga. Albina Kopač A 30; ga. N. N., Pristava, A 20; ga. Mirjanka Voršič A 10; osek ZSMŽ, Carapachay, A 25. — Hvala lepa!

DRUŠTVO SLOVENSKA PRISTAVA

vabi k predavanju

PRIZADETI IN OKOLJE

Govori:

dr. Nataša Krečičeva

V nedeljo, 9. novembra, po maši.

POČITNIŠKI DOM DR. R. HANZELIČA

REDNI OBČNI ZBOR

v soboto, 15. novembra, ob 17. uri v Slovenski hiši

Vsi člani lepo vabljeni, da se pogovorimo o vprašanih Doma.

OBVESTILA

ESLOVENIA LIBRE

NEDELJA, 2. novembra:

Ob 9.30 mladinska maša, nato zvezni sestanek SDO in SFZ s predavanjem žup. Franceta Urbanija v Slovenski hiši.

SOBOTA, 8. novembra:

Redni pouk Slovenskega srednješolskega tečaja v Slovenski hiši ob 15.

NEDELJA, 9. novembra:

Na Pristavi po maši predavanje dr. Nataše Krečičeve: Prizadeti in okolje.

ČETRETEK, 13. novembra:

20. občni zbor Zveze slovenskih mater in žena ob 16. uri v Slovenski hiši.

SOBOTA, 15. novembra:

Sklepna seja profesorskega zbora Slovenskega srednješolskega tečaja v Slovenski hiši.

Redni občni zbor Počitniškega doma dr. R. Hanzeliča ob 17 v prostorih Slovenske hiše.

NEDELJA, 16. novembra:

V Našem domu v San Justu ob 9 sestanek staršev Balantičeve šole s predavanjem gđ. Mije Markež; popoldne pa bo velika tombola.

SOBOTA, 22. novembra:

Zaključna prireditev Slovenskega srednješolskega tečaja v Slovenski hiši.

NEDELJA, 23. novembra:

Proslava praznika Kristusa Kralja ob 16. uri v Slovenski hiši.

SOBOTA, 29. novembra:

Srečanje v kuhinji — priprava jedi za božič — prireja Zveza slov. mater in žena, v Slovenski hiši ob 14. uri.

NEDELJA, 30. novembra:

Prvo sv. obhajilo slovenskih otrok v cerkvi Marije Pomagalj ob 9.30.

Fundador: MILOŠ STARE
REDACCION Y ADMINISTRACION:
RAMON L. FALCON 4158
1407 BUENOS AIRES
ARGENTINA
Teléfono: 6 9 - 9 5 0 3

Glavni urednik:
Tine Debeljak ml.

Uredniški odbor:
dr. Tine Debeljak, Tone Mizerit,
dr. Katica Cukjati, Gregor Batagelj

Correo Argentino Central (B)	FRANQUEO PAGADO Concesión N° 5775
	TARIFA REDUCIDA Concesión N° 3824
Registro Nacional de la Propiedad Intellectual N° 20.446	

Naročnina Svobodne Slovenije za l. 1986: za Argentino A 40; pri pošiljanju po pošti A 45; Združ. države in Kanada pri pošiljanju z letalsko pošto 60 USA dol.; obmejne države Argentine 53 USA dol.; Evropa 65 USA dol.; Avstralija, Afrika, Azija 70 USA dol.; ZDA, Kanada in Evropa za pošiljanje z navadno pošto 45 USA dol.
TALLERES GRAFICOS "VILKO" S.R.L., ESTADOS UNIDOS 425, 1101 - BUENOS AIRES - T. E. 362-7215

PRIDOBIVAJTE

NOVE NAROČNIKE!

ČE IMATE A 120.-

naloženih v navadni hranilni vlogi v MUTUAL SLOGA, kar je navsezadnje minimalna rezerva, ki bi jo moral imeti sleherni prihranjeno — za vsak slučaj —, imate že pravico, da si nabavite za A 2.-

KARTO SLOGA,

ki vam znatno zviša dosedanje socialne podpore, do katerih imate kot član MUTUALA SLOGA pravico. Tako lahko dobite za primer poroke poleg dosedanjih A 200.- še A 300.- več, skupaj A 500.-; za primer rojstva poleg dosedanjih A 200.- še A 250.- več, skupaj A 450.-; ob zaključku srednje šole poleg dosedanjih A 100.- še A 150.- več, skupaj A 250.-

Ob popolni in stalni nesposobnosti za delo poleg dosedanjih A 500.- še A 600.- več, skupaj A 1.100.-

Ob smrti poleg dosedanjih A 500.- še A 600.- več, skupaj A 1.100. Čakalna doba in ostali pogoji, ki so določeni za dosedanje podpore, veljajo tudi za te dodatne podpore na KARTO SLOGA.

Poleg teh dodatnih podpor, pa vam KARTA SLOGA nudi še:

- a) brezplačen vstop na letovišče SLOGA skozi vse leto;
- b) takojšnje osebno posojilo do A 600.- samo na osebni podpis.

KARTA SLOGA

je pod navedenimi pogoji na razpolago do 31. 12. 1986; po tem datumu bo sedanja minimalna naložba v navadni hranilni vlogi A 120.- aktualizirala, seveda le za tiste članke, ki bodo kupili KARTO SLOGA po tem datumu. Ne odlašajte! Nabavite si čimprej KARTO SLOGA v naši glavni pisarni, Bm. Mitre 97, Ramos Mejía, tel. 658-6574 in 654-6438 ali v naših podružnicah: Slovenski dom, San Martín; Hladnikov dom, Slovenska vas in Slovenska pristava, Castelar.

V SLOGI JE MOČ!

(34) sem vajen host. — Glej, tamle je vera, daj mi revolver, jo ustrelim!

„Jaz jo bom,“ je rekel Milan.

„Noheden je ne bo!“ je odločil Stanko. „Ali bi rada, da nas sliši kak žandar?“

Ta razlog je obveljal in rešil večerico sicer ne smrti, ta ji ni pretila iz teh rok in tega orožja, pač pa strahu ob poku.

Tonček se je najedel. „Ali je še daleč do Kalifornije?“ je vprašal. „Jaz imam strgane čevlje.“

„Koj se vidi, da si čevljarjev,“ je s prezirljivim zasmehom odgovoril Stanko. „Na pot se je treba dobro obleči!“ Tako namreč kakor oni, ki je bil vzel s seboj kar vso garderobo, dvojce spodnjih hlač, dve srajci, dve zgornji hlače, in telovnik in dve suknji, in je imel vse na sebi, drugo oblečeno vrh drugega. Grelo ga je sicer, toda zavest, da je za vsak primer preskrbljen, je bila tudi nekaj vredna.

„Tamkaj gresta dva žandarja,“ je zdajci opozoril Stanko, „potuhnilo se!“ Legli so za skale.

Ko je nevarnost odkorakala mimo, je rekel Stanko: „Nemara nas že iščejo. Če gremo skupaj, nas bodo hitro imeli. Fantje, vsak mora iti zase, v Trstu se pa dobimo!“ Milanovi razgreti domišljiji je bil Stankov predlog takoj všeč. „Jaz se nič ne bojim. Orožniki gredo po cesti, jaz pa se bom plazil ob strani skozi grmovje in za plati kakor lisica. O, mene ne izvohajo!“

Tončku pa je upadalo srce: orožniki za petami in sam naj hodi k Kaliforniji in v Trst med leve in kače! — Tiščal je ustnici, v oči so mu

prihajale solze, na glas se je zajokal. Stanko in Milan sta ga čudež se pogledala. „Kaj se emeriš?“

Tonček ni mogel ustaviti joka, komaj je iz sebe spravil besede: „Jaz — grem — nazaj! Jaz — grem — k teti!“

„Mevža!“ se je vanj zadril Stanko. „Ali si bedast? Veš, da te koj primejo, koder se prikažeš, pa boš šel v prisilno delavnico! Zato ker si ukradel očetu denar.“

„Saj si me ti naučil, ti si šel v hranilnico,“ se je jokaje branil Tonček.

„Lažeš! Še enkrat reci, pa te klof-nem!“

„Denar daj nazaj!“ je vokal Tonček.

„Niti ne maraj zanj!“ Segel je v žep in vrgl pred Tončka listnico, da so se raztresli bankovci po tleh.

Tonček jih je z jokom pobiral in zraven poslušal očitke in psovke, s katerimi ga je obkladal Stanko, ki je nastopal tem samozavestneje, ker je imel za srajco skrito še drugo zalogo bankovcev, ki jo je tjakaj spravil, da jo tovarišema utajil.

„Pojdi, greva!“ je pozval pogumnejšega Milana. „Pustiva to šlevo!“ Še enkrat se je obrnil proti Tončku, ki se je ihteč pripogibal za bankovci, in mu zagrozil: „Ti, če naju izdaš, ob glavo boš! Boj se!“

Stanko je krenil na belo cesto, Milan si je iskal poti skozi gozd, samega sta pustila jokajočega Tončka in tako se raztresli bankovci po tleh. Tonček jih je z jokom pobiral in zraven poslušal očitke in psovke, s katerimi ga je obkladal Stanko, ki je nastopal tem samozavestneje, ker je imel za srajco skrito še drugo zalogo bankovcev, ki jo je tjakaj spravil, da jo tovarišema utajil.

14. Na cesti

Milanu ni šlo tako gladko skozi gozd, kakor je mislil. Ovirale in motile so ga pogoste doline, zablodil je, šele po dolgih ovinkih je prišel zopet na cesto. Ozrl se je, o dveh tovariših ni bilo sledu. Pa je opustil prvotno namero, da se bo plazil po grmovju in za plotovi; prepočasna mu je bila taka hoja, ko se mu je mudilo v Trstu, in ubrisal jo je jadrno naprej naravnost po cesti.

Pred Planino je omagal. Sedel je na obcestni kamen, oglašal se mu je žoldec in neprizanesljivo pričeval terjati svoje pravice. In zdaj šele se je spomnil, da je brez slehernih sredstev. Le revolver je imel, ki ga je bil zjutraj kupil previdni Stanko in ga v varstvo izročil Milanu kot priznanemu strokovnjaku v lovu na divje zveri. Denarja pa ne vinarja! Hranilnika ni bil mogel najti, nemara ga je bila že mama spravila v kraj.

Deček ni bil vajen lakote in ga je bolela, toda hrabro je premagoval maldodušnost. V spomin si je klical poučne indijanarice in preudarjal, kaj bi storili v takem primeru njegovi vzori. Strelno orožje je imel; ako bi se nena-dno pojavil sivi medved, bi ga ustrelil, dal iz kože, zanetil ogenj in si ga spekel na ražnju. Pa se je ozrl okoli — od kod naj pride medved, in če pride, kaj mu pomore revolver, ki ga niti ne zna sprožiti. In kaj bi rekli ljudje! Že zdaj ga vsakdo, kdor ga vidi, pogleda, ustavi in vpraša, od kod in kam — ljudje ga gotovo ne bi pustili, da peče medveda. — To so bile misli, ki niso manjšale gladi.